

АНСАМБЛЬ «ЧЕРВОНА РУТА» В СИСТЕМІ
УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИTHE “CHERVONA RUTA” ENSEMBLE
IN THE SYSTEM OF UKRAINIAN MUSICAL CULTURE

Вивчення процесів становлення й розвитку діяльності ансамблів дозволяє виявити традиції української естради, що є передумовою становлення і розвитку музичного мистецтва в Україні. Незважаючи на існуючий доробок у вивченні ансамблевого виконавства, недостатньо дослідженими залишаються питання впливу ансамблевої творчості на українську художню музикальну культуру, що актуалізує необхідність комплексного аналізу специфіки естрадного вокально-ансамблевого виконавства, насамперед колективу «Червона Рута» як творчого феномену естрадного ансамблю. Творчий шлях ансамблю «Червона рута» розпочався новий етап формування естрадного пісенного репертуару, який відрізняється від попередніх суттєвими змінами у жанровій насиченості, функціональними особливостями й новими виконавськими засобами. Масовізація української естрадної пісні сприяла розвитку телебачення, удосконалення звукозаписуючої та звуковідтворюючої техніки, поява електроміузицих інструментів. Усе зазначене сприяло виникненню численних самодіяльних вокально-інструментальних ансамблів – прикметної ознаки нової доби в розвитку популярного музичного мистецтва. Поява ВІА привнесла нові способи художнього виразу на естраду – нові темброві фарби, використання електроміузицих інструментів з їхньою специфікою, застосування різних електронних систем, дивне звучання голосів у граничній напрузі. Підйом і розквіт ВІА збігся з періодом інтенсивних науково-технічних відкриттів – радіотехніки, електроніки, звукозапису. Учасників вокально-інструментальних ансамблів можна назвати музикантами-виконавцями нового типу, вони одночасно є і співаками, і музикантами, і акторами, і авторами. Нові вітчизняні ВІА сполучили в собі риси біг-біту і збагатили їх національними елементами, у їх програмах існує тенденція до синтезу з театром, хореографією. З колишньої постійної публіки естради виділився новий молодіжний глядач, зросли регулюючі функції засобів масової комунікації.

Ансамблеве мистецтво в різних жанрово-стилістичних формах завжди грало істотну роль в соціальному житті і користувалося найширшою популярністю серед композиторів, виконавців і слухачів в усі історичні епохи і загалом залишається популярним і нині.

Ключові слова: музична культура, мистецтво, ансамблеве виконавство, авторська пісня, «Червона рута».

Vocal and variety performance is a dynamic phenomenon. Despite the relatively small historical path of development, it has emerged in the world of musical creativity as a unique artistic phenomenon, distinguished by stylistics, aesthetics, and poetics. Studying the processes of formation and development of ensembles activity reveals the traditions of the Ukrainian variety stage, which is a prerequisite for the formation and development of musical art in Ukraine. Despite the existing achievements in the study of ensemble performance, the question of the influence of ensemble creativity on the Ukrainian artistic musical culture, which actualizes the need for a comprehensive analysis of the specifics of variety vocal and ensemble performance, first of all, the band “Chervona Ruta” as a creative ensemble of the creative ensemble, remains insufficiently researched. The creative path of the “Chervona Ruta” ensemble has begun a new stage in the formation of variety song repertoire, which differs from the previous significant changes in genre saturation, functional features and new performing means. The massification of the Ukrainian pop song contributed to the development of television, the improvement of sound recording and reproducing equipment, the emergence of electromusical instruments. All of the above contributed to the emergence of numerous amateur vocal and instrumental ensembles – a notable sign of a new era in the development of popular music. The advent of VIA has brought new ways of artistic expression to the stage – new timbre paints, the use of electromusical instruments with their specificity, the use of various electronic systems, the strange sound of voices in the limit voltage. The rise and flowering of VIA coincided with a period of intense scientific and technical discoveries – radio engineering, electronics, and sound recording. The members of vocal-instrumental ensembles can be called musicians-performers of a new type, they are also singers, musicians, actors, and authors. New domestic VIA combines the features of big-bit and enriched them with national elements, in their programs there is a tendency for synthesis with theater, choreography. A new youth spectator stood out from the former regular audience of the stage, and the regulatory functions of the mass media increased. Ensemble art in different genre-stylistic forms always played a significant role in social life and enjoyed the widest popular with composers, performers and listeners in all things historical epoch and in general remains popular today.

Key words: musical culture, art, ensemble performance, author's song, “Red Rute”.

УДК 784.66+398.86

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-3-19>

Ільєнко О.О.,

викладач факультету музичного мистецтва

Київського національного університету культури і мистецтв

Постановка проблеми в загальному вигляді.

На рубежі 1960–1970-х, коли хрущовська відлига вже закінчилася, а брежньовський застій ще не почався, в радянському мистецтві і в естрадній музиці в тому числі відбувалися глобальні трансформації. Головними порушниками офіційного спокою в культурі стали пластинки і магнітні стрічки

світових поп- і рок-хітів минулих років, що проникли в СРСР нелегально. Радянська музика стала «підживлюватися» не тільки класикою і народною музикою, а й західними мелодіями і ритмами. Якщо українські композитори 1950–60-х років, такі як Платон Майборода, Олександр Білаш, Ігор Шамо, Степан Сабашадаш зростали на культурі романсу,

народної і радянської масової пісні і частково джазу, то нове покоління маестро кінця 1960-х – початку 1970-х вже знали Beatles і Rolling Stones. Івасюк, Ігор Поклад, Микола Мозговий, Карпати, Смерічка та Кобза фізично не могли музикувати, як попереднє покоління. Не дарма всі пісні Івасюка створені в розмірі 4/4 – найпоширенішому в поп-музиці. Більшість нових композиторів були затятими шанувальниками музичного фольклору, благо до національної української спадщини влада ставилася поки ще прихильно. У 1960-х роках виходили численні перевидання вітчизняної класики, твори раніше замовчуваних авторів 1920-х і 1930-х років, переклади світової літератури на українську. Показовим в даному контексті є мистецький досвід ансамблю «Червона рута».

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Стан вивчення становлення та розвитку української естради, зокрема творчості ансамблю «Червона рута», й узагальнення теоретико-методологічних аспектів цієї проблеми не можна назвати задовільним. Хоча варто звернути увагу на низку цікавих досліджень. Характеристиці окремих етапів становлення української естради присвячено наукові праці М. Боровик [1], Л. Дутківського [2], Г. Заславець [3], П. Картавого [4], та ін.; особливості функціонування естрадної пісні розкривають мистецтвознавці А. Матвійчук [5], Н. Попович [6], О. Ямборко [7] та ін. Потреба в поглибленому культурологічному аналізі мистецтва ансамблю «Червона рута», виробленні принципів нового бачення, цілісному, системному вивченні тенденцій розвитку ансамблю «Червона рута» в контексті української естрадної пісні та її ролі у розвитку музичної культури України свідчить про необхідність більш детального розгляду проблеми саме в культурологічному плані. Зазначене робить актуальним і науково виправданим обрання теми даного дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Потреба в поглибленому культурологічному аналізі мистецтва ансамблю «Червона рута», виробленні принципів нового бачення, цілісному, системному вивченні тенденцій розвитку ансамблю «Червона рута» в контексті української естрадної пісні та її ролі у розвитку музичної культури України свідчить про необхідність більш детального розгляду проблеми саме в культурологічному плані. Зазначене робить актуальним і науково виправданим обрання теми даного дослідження.

Мета статті – з'ясувати мистецьку роль ансамблю «Червона рута» в контексті української музичної культури.

Виклад основного матеріалу. Дебютом ансамблю став виступ у Зоряному містечку у радянських космонавтів. Саме там Софія Ротару і ансамбль вперше заявили про себе як про непе-

ресічних представників цілого напрямку українського естрадного мистецтва, характерною рисою якого є поєднання в репертуарі і стилі виконання елементів народної музики з сучасними ритмами. Колектив користувався великою популярністю в колишньому СРСР і за кордоном. Успішно проходили його гастролі за участю Софії Ротару в Болгарії, Чехословаччині, Угорщині, Польщі, НДР, Фінляндії, Західному Берліні. Польський театральний оглядач Анджей Вовчківський писав: «Ротару була б знахідкою для естради будь-якої країни. Чарівність і талант Софії не викликає сумніву. З сильним, широкого діапазону, голосом вона підкорює своєю щирістю, лірикою, драматизмом. Хотілося, щоб Софія подарувала нам ще одну пісню. Або знову виконала на біс «Червону руту» Івасюка, запальну «Івана», «Ліменсіту» Бакка».

У репертуарі ансамблю були пісні різних композиторів і авторів, в т. ч. «Давай потанцюємо» угорського композитора Габора Прешшера та І. Ковача. У «Червоній руті» працювали Анатолій Євдокименко Олександр Леоненко, Валерій Ляхов, Костянтин Карлов, Володимир Линьков, Ілля міски, Валентин Мотов, Георгіна Ляхова, Микола Лепський і інші музиканти. Деякий час музичними керівниками ансамблю були відомі українські композитори Юрій Шаріфов та Валерій Громцев.

Довгий час «Червона рута» залишалася в тіні Народної артистки України, хоча іноді і відправлялася на гастролі самостійно. Саме з «Червоної руті» починали свій творчий шлях такі відомі виконавці, як Аркадій Хоралов і заслужена артистка Молдови Анастасія Лазарюк. З 1976 року в ансамблі деякий час працював Валерій Дайнеко (пізніше – ВІА «Пісняри») [3].

За рідкісним винятком колектив самостійно без співачки виїжджав на гастролі. В їх репертуарі звучали: в першому відділенні – фольклорні гуцульські, буковинські, молдавські, українські пісні, у другому – пісні радянських і зарубіжних авторів.

Після виступу у Зоряному містечку пішли концерти Софії Ротару і ВІА «Червона Рута» в Центральному Концертному залі «Росія», Кремлівському Палаці з'їздів, а також в Театрі естради. Проїшов спільний гастрольний тур Софії Ротару і ВІА «Червона Рута» з московським ВІА «Москвичі» у багатьох містах Радянського Союзу. З музичною програмою «Пісні і танці Країни Рад» пройшли гастролі Софії Ротару і ВІА «Червона Рута» у Польщі. Всесоюзна фірма грамзапису «Мелодія» видала першу грамплатівку Софії Ротару і ВІА «Червона Рута» з піснями: «Іонел» / молд.нар. пісня обр. М. Долгана /, «Водограй» / В. Івасюк /, «Обіцянка» / Н. Калоджера / на українській, сербській мовах [5].

У 1975 році колектив працює від Кримської філармонії. Він взяв участь в черговому Всесоюзному телевізійному фестивалі «Пісня Року»,

де в його виконанні прозвучали пісні: «Лебедина вірність» / Е. Мартинов – А. Дементьев /, «Яблуні в цвіту» / Е. Мартинов – І. Резнік /, Софія Ротару також виконала пісню «Смуглянка» / А. Новіков – Я. Шведов / в дуеті зі співаком Мікі Єфремовичем / Югославія /. В цьому ж році музиканти знялися в музичному телефільмі «Пісня буде поміж нас». Молодіжний журнал «Кругозір» звертає свою увагу творчості музикантів з України та записує на грамплатівку-вкладиш пісні: «Балада про дві скрипки» Івасюк – В. Марсюк /, «Птах» / Т. Русев – Д. Дамянов /.

Віккерс Р. описуючи виконання «Червоної Рути», вказує: «По-святковому хвацько починає виступ ансамбль. Веселі хлопці на залитій світлом майданчику – музиканти, які володіють будь-якими інструментами; співаки, які знають всі пісні; танцюристи, готові кинути в танок; жартівники, які не пропускають нагоди посміятися. Але не стародавні парубки гоголівських часів, а наші сучасні диваки-студенти на сьогоднішньому весняному святі. Російські, українські, молдавські мелодії сплітаються в багатобарвний вінок. Дівчина – Георгіна Ляхова – до пари хлопцям співає, танцює, може і просвістити мотив. Всі вони на естраді «створюють атмосферу», не «сприяють успіху», а творять самозабутньо і віртуозно. Міцний ансамбль професіоналів».

А. Євдокименко довелося чимало попрацювати, щоб вивести «Червону руту» на рівень, який визначали тоді такі яскраві ВІА, як «Пісняри», «Орера». Буковинські мелодії оснащувалися гармонією і ритмами сучасної естрадної музики. Гастрольні поїздки в країні та зарубіжні маршрути розширювали глядацьку аудиторію, урізноманітнювали репертуар ансамблю [3].

Пісні колектив зі співачкою записував на Всесоюзній фірмі грампласту «Мелодія» аж до 1987 року, в якому творчі шляхи Софії Ротару і ВІА «Червона Рута» розійшлися, кожен із них пішов своїм шляхом. У різний час у складі ВІА «Червона Рута» працювали музиканти: Анатолій Євдокименко – художній керівник, вокал, Юрій Шаріфов – музичний керівник, Валерій Громцев – музичний керівник, Анатолій Кириак – музичний керівник, Володимир Таперечкін – музичний керівник, фортепіано, клавішні, Юрій Рокшанський – флейта, вокал, В. Петрович – бас-гітара, А. Сальніков – труба, В. Гнатюк – тромбон, Валерій Дайнеко – альт, вокал, Валентин Мотов – скрипка, Володимир Карась – вокал, Марк Кушнір – ударні інструменти, а також Микола Лепський, Костянтин Карлов, Олександр Леоненко та інші. Зазначу, що учасниками колективу були, нині популярні: співак і композитор Аркадій Хоралов і співачка Анастасія Лазарюк [1].

З одинадцяти дисків-гігантів Софії Ротару з «Червоною рutoю» було записано тільки чотири.

У 1989 році відбулося концертне турне ВІА «Червона рута» та Народної артистки СРСР

Софії Ротару по містах США. У концерті брали участь: Софія Ротару, композитор Володимир Матецький, Олександр Розенбаум і ВІА «Червона рута». Склад ансамблю; Заслужена артистка України Георгіна Ляхова (скрипка, вокал), Дмитро Земляний (вокал, клавіші, гітара), Ілля Миски (скрипка), Євген Бессараб (бас – гітара), Володимир Ленків (клавішні інструменти), Валерій Ляхов (гітара, вокал), Віктор Андреев (ударні інструменти), звукорежисер Олексій Тимофеев. Художній керівник – Заслужений артист України Анатолій Євдокименко

У серпні 1989 року музиканти залишили Кримську філармонію і перейшли до московського «ТО Галерея». В цей час в ансамбль входить: заслужена артистка України Георгіна Кампо (вокал, скрипка), Володимир Линьков (клавішні), Валерій Ляхов (гітара), Євген Бессараб (бас-гітара), Ілля Міський (скрипка, труба), Дмитро Земляний (вокал, гітара), Віктор Андреев (барабани). На власні гроші «Червона рута» на початку 1990 року в студії Полтавського обласного радіо (звукорежисер – заслужений працівник культури Леонід Сорокін) записала альбом, який поєднував традиційний фолк-рок з незвичним для нього джаз і хард-роковим звучанням. Незабаром молдавське телебачення зробило його відео-версію [7].

У 1991 році колектив припинив свою творчість на естраді. У 1996 році на фірмі «Мелодія» вийшов альбом Софії Ротару «Червона Рута» CD в який увійшли пісні раніше заспівані нею в ВІА «Червона Рута».

Виконанню музичного колективу в цілому була притаманна чистота і м'якість вокального строю. Голоси музикантів добре поєднувалися зі звучанням інструментів, гармонічна основа прослуховувалася чітко. Інструментальний супровід майже всіх творів В. Івасюка у виконанні ансамблю «Червона Рута» був скоріше романсовим, ніж пісенним. Окрім створення загального тонального фону для голосу, підкреслення відтінків мелодії, поглиблення емоційного змісту (що характерно для пісні), він нерідко мав самостійне звучання, відтворюючи те, що недоступно вокальній мелодії: картини природи, жанрові штрихи тощо. Наприклад, мерехтіння вогню – «Кленовий вогонь», шум водоспаду («Водограй»), зображення грому й блискавки («Літо пізніх жоржин»), морського прибою («Кораблі, кораблі»), цвітіння літніх нескошених отав («В тебе тільки раннє літо»), імітацію гри на скрипці й цимбалах («Балада про дві скрипки») та ін.

У другій половині шістдесятих років українську естраду, яка тільки почала зароджуватись, сколихнула поява пісні, уже відомого на той час композитора В. Івасюка – «Червона Рута». Її мелодія, в якій органічно поєдналися сучасні ритми з найкращими елементами народного українського співу, приголомшила слухачів своїм неординарним

змістом і лунала повсюдно. Її появі передувала фольклорно-дослідницька робота композитора, зокрема велике захоплення митця українською народною творчістю.

Свою роботу над піснею Івасюк розпочинає у 1967 р., прочитавши працю «Коломийки», видану у 1906 р. українським етнографом, фольклористом В. Гнатюком. Цікавим є той факт, що легенд, в яких йдеться про існування «чарівної квітки» було кілька. В першій розповідається про дівчину-гуцулку, яка долаючи важкі перешкоди, шукає «червону руту», квітку, що дарує щастя, багатство, долає гіркоту розлуки. А в другому, Червона рута – це квітка, що з'явилася у важкі для українців часи й постала загальноукраїнським символом боротьби за свободу нашого народу [2].

Батько композитора у праці «Монолог перед обличчям сина», зазначав: «Для вісімнадцятирічного композитора, закоханого в рідний фольклор, чутливого до всього нового, образ Червоної рути був хвилюючою знахідкою. Ця квітка не давала йому спокою майже три роки. У пошуках деталізації прочитаного у «Коломийках» він багато мандрував селами, особливо гірськими, шукаючи ключ до розуміння таємничого поняття. На Косівщині знайшов новий варіант коломийки про Червону руту, в Путивлі, знайшов ще один аналог пісні» [3].

Про клопітку працю композитора у виборі сюжету твору свідчить наявність унікального документу – чернетки створення пісні, текст якої значною мірою відрізняється від оригіналу. Також варто зазначити й те, що знаменита «Червона рута» початково була баладою, бо саме в цьому жанрі можливо найбільш детально переповісти старовинну грецьку легенду про міфічну квітку, яка в гуцульському варіанті так захопила юного композитора. Зрештою, після трирічних пошуків і вагань, «Червона рута» визріла у формі простої куплетної пісні з чітким лаконізмом, простотою і щирістю народної пісні [4].

13 вересня 1970 р. з Театрального майдану міста Чернівці обласне телебачення транслювало на всю Україну концерт (у рамках програми «Камертон доброго настрою»), де вперше прозвучали «Червона рута» й «Водограй» у виконанні О. Кузнецової та В. Івасюка, акомпанував дуету ансамбль «Карпати» В. Громцева, а у 1971 р. «Червона рута» стає піснею року на Всесоюзному конкурсі «Пісня 71». На заключному концерті в телевізійній студії Останкіно публіку вразило емоційне, виразне, з використанням українських мотивів, як у музиці так і у сценічному вигляді, виконання пісні солістами ансамблю «Смерічка» й її автора – В. Івасюка, В. Зінкевича та Н. Яремчука. Після виступу пісня «Червона рута» отримала визнання та любов серед багатьох слухачів, а її творець став одним із найпопулярніших композиторів Радянського Союзу та за його межами.

Про це свідчать сотні листів, телеграм, вітальних листівок від простих школярів, учителів артистів-початківців з Новосибірська, Омська, Уссурійська, Смоленська, Челябінська із міст та сіл Московської області, Алтайського краю, Узбекистану, Казахстану, Латвії, Тбілісі. До редакцій газет приходило все більше повідомлень на публікацію пісні «Червона рута». Вона стала репертуаром виконання не тільки В. Зінкевича, С. Ротару, Н. Яремчука, а й багатьох українських вокально-інструментальних ансамблів, зокрема «Кобза», «Жива вода», «Опришки», «Ватра», «Краяни», «Світязь».

Успіх «Червоної рути», став широкомасштабним – вона звучала по радіо й телебаченню, сотні листів надходили в усі газети й журнали з проханнями надрукувати її. Листи до автора приходили не лише з України, а й далекого Барнаула, Череповця, Орла й Воронежа, а однойменний фільм, знятий Романом Олексієм переможно транслювався на всіх екранах Радянського Союзу [1; 6].

Така широкомасштабна популярність супроводжувалась дуже цікавим процесом: поступово «Червона рута» перевтілювалась, набувала нових рис, ставала народною. У розмові з журналістом Василем Бабухом композитор зазначав: «Якось на вулиці я почув свою пісню. Її співали солдати. Це було так несподівано, що мимоволі сам рушив за строем. Одверто кажучи, стало трохи сумно. Чому? Мабуть, від того, що пісня уже належала не мені. Знаєте, це почуття важко передати словами. Щоправда, відразу подумав: хіба можна тримати птаха у клітці? Йому потрібен простір. Для польоту».

Ноти пісні «Червона Рута» прозвучали в чехословацьких, румунських, канадських виданнях, виконувати її починають радянські та зарубіжні естрадні колективи, а саме: «Веселі мушкетери», грузинський «Орера», білоруські «Пісняри», польський «NoToCo» та «Скальдови», угорець Янош Коош, болгарин Бісен Кіров, а у 1977 р. показ мод у Лондоні проходить повністю під музику В. Івасюка [3; 2].

Ранні пошуки ансамблю наслідували російські, білоруські колективи такі як «Самоцвetry», «Песняры», «Пламя» й ін. Також творчість ансамблю, його пісенний доробок надали поштовх для започаткування фестивалю молодіжної національної музики «Червона Рута», що водночас є і єдиним україномовним фестивалем.

У 70-их майже всі співаки та колективи включали у свої концертні репертуари пісні В. Івасюка. Досконала форма і мелодійність пісень ансамблю «Червона Рута» несли в собі абсолютно новий модерний дискурс, були синтезом автентичної етнокультури і сучасних ритмів.

Пісні гурту сьогодні виконують колективи «Глеч Єремії», «Мертвий півень», «Кому Вниз», «Океан Ельзи», «Кобзи», співачки Ані Лорак, Таїсія Повалій та ін.

Пісню «Червона Рута» в нових сучасних інтерпретаціях виконують молоді артисти на різних талант-шоу. Колектив «Шпилясті кобзарі» виконав пісню у своїй оригінальній інтерпретації на шоу «Україна має талант». Молода співачка Яна Кулик переклала пісню англійською мовою і виконала її на шоу «Голос країни» у 2013 році. У 2016 р. в ефірі «Голосу країни-6» «Червона Рута» звучала у версії Валерії Семенець.

Таким чином, різноманіття пісенного доробку ансамблю «Червона Рута» з фольклорними елементами української пісні, естрадними ритмами, гармонійним звучанням відображає самобутність культури України.

Володимир Івасюк опирається на український народний мелос як у мелодиці, так і в текстах. Зокрема, це виявляється в танцювальній жанровій основі приспіву пісні «Водограй» (сл. В. Івасюка), використанні мелодії з двома опорними тонами квінтового співвідношення в пісні «Ой зацвіла рожа» (слова народні). В пісні «Далина» (сл. Д. Павличка) проступають деякі риси думного епосу – 3-частинна композиція, декламаційні інтонації вокальної мелодії, підпорядкування музичних фраз смислового поетичному членуванню. Яскраво проступають елементи фольклору в інструментальному супроводі; в «Далині» – елементи дорійського ладу та гармонічного мінору, в «Ласкаво просимо» (сл. В. Івасюка) – інтонаційні формули гуцульського ладу, в піснях «Я піду в далекі гори» (сл. В. Івасюка), «Запроси до танцю» (сл. Б. Стельмаха) – імітація гри на народних інструментах.

У поетичних текстах В. Івасюк звертається до світу народної символіки («Червона рута», «Два перстені»), паралельних зіставлень природних та людських явищ, оригінального використання народних епітетів, порівнянь, метафор, зрештою, пише музику на відомий народний текст «Ой зацвіла рожа».

Та найяскравіше – уміння використовувати й синтезувати фольклорні джерела з сучасними ритмами він показав у пісні «Червона рута», написаній у 1970 році.

Валентина Кузик цю пісню охарактеризувала на сторінках своєї праці «Українська радянська лірична пісня»: «З боку композиційної будови (в основному секвенції) можуть бути заперечення щодо професійної майстерності автора, але такого поширення, як здобув цей твір у нашій країні, в той період не мала ніяка інша пісня з чисельної ліричної «продукції» наших майстрів».

На наш погляд, одним із найцікавіших досягнень твору є його композиція, а точніше, принцип побудови мелодичної лінії в приспіві. Якщо згадати «Червону руту» у виконанні Софії Ротару, можна зазначити акцентування у приспіві метричне сильних долей – перших долей такту:

Червону руту
Не шукай вечорами –
Ти у мене єдина.
Тільки ти, повір.

Аналізуючи окремо акцентовані звуки вокальної партії, побачимо оригінальну мелодію – «надбудову», і, якщо б не темп, ми без сумніву вказали б на її танцювальну жанрову основу[2].

Подібний принцип побудови музичного матеріалу за аналогією з теорією метротектонізму Конюса, сенс якої – у виявленні більш і менш важливих тактів, назвемо мелодикотектонічним.

Слід вказати ще принаймні на дві особливості «Червоної рути», які відтак зустрічаємо і в інших творах композитора, й тому можемо оцінити їх як стильову ознаку. Перша стосується побудови вокальної партії: якщо традиційно мелодична лінія у своїх опорних точках будується на гармонічних функціях, то в Івасюка часто зустрічаємо висотні співвідношення. Можливо, саме тому він часто звертається до секвенції. Серед інших творів із зазначеною характеристикою назвемо «Рождение дня» (сл. А. Дементьєва), «Пісня буде поміж нас» (сл. В. Івасюка), «Світ без тебе» (сл. В. Бабуха), «Наче зграї птиць» (сл. В. Івасюка).

Друга особливість – це синтез мелодії з поетичним текстом. Композитор віднайшов музичний еквівалент інтонації української мови, який надзвичайно органічно поєднується з естрадними ритмоформулами, що прийшли з джазу – це двоскладове закінчення фрази (наголос на першому складі) при синкопованому ритмі.

Зразки використання цього прийому – в піснях «Ласкаво просимо» (сл. В. Івасюка), «Відлітали журавлі» (сл. В. Миколайчука). Це основний виразальний засіб у заспіві до «Водограю».

Типовими романсами можна вважати й твори, написані Івасюком на вірші М. Ткача «Серед літа», Д. Павличка «Над морем», «Далина», І. Лазаревського «Коли я думаю про тебе», С. Пушика «Я ще не все тобі сказав», Б. Стельмаха «Колиско вітру» та ін.

Часом важко, майже неможливо, точно визначити, до якого жанру – пісні чи романсу – належить той чи інший твір, настільки тісно переплетені в ньому тотожні риси. У музикознавстві такі твори іноді називають піснями-романсами. Багато подібних знаходимо і в Івасюка. Зберігаючи переважно куплетну форму, характерну для пісні, композитор нерідко ускладнює її контрастними образами-епізодами, що призводить до дво- і тричастинності, використовує елементи варіаційного та наскрізного розвитку («Літо пізніх жоржин», «Зимова казка», «В тебе тільки раннє літо» на вірші Р. Братуня, «Пісня буде поміж нас» – на власні вірші) [7].

Романсова основа пісень Володимира Івасюка проявляється і в прийомах розвитку мелодичної лінії і, особливо, у зв'язку мелодії з текстом.

Форми сполучення слова й музики бувають різними. У творах Івасюка вони дуже індивідуальні, неповторні й майже завжди є синтезом різних принципів. При цьому нерідко виникає активний зустрічний ритм (самостійність музичного ритму до поетичного), у кожному випадку художньо виправданий і пов'язаний не стільки із змістом слів і фраз, скільки зі змістом вірша в цілому. Для творчої манери Івасюка характерні декламаційність у поєднанні з розспівом. Досить часто початок твору написано у речитативній манері, де короткі музичні репліки відповідають інтонаціям і цезурам розмовної мови. Поступово монолог набуває схвильованого характеру й мелодія звучить широко й наспівно в аріозному стилі – «Далина» (вірші Д. Павличка), «Пісня про тебе», «В тебе тільки раннє літо», «Літо пізніх жоржин» (Р. Братунь), «Запроси мене у сни» та «Нестримна течія» (Б. Стельмах), «Я – твоє крило» (Р. Кудлик), «Я ще не все тобі сказав» (С. Пушик).

Висновки. Глядачів приваблював і вигляд в національно оздоблених концертних костюмах, і незалежна манера триматися під час виступів на сцені. Але головним гарантом успіху «Червоної Руги» завжди були пісні. Мелодії, створені буковинськими композиторами, підживлювалися незамульеними джерелами карпатського фольклору, який

народ створював протягом тисячоліть. Напрочуд енергійна мелодика, така незвична для більшості українських народних і сучасних естрадних пісень, казкова краса віршованих текстів створювали під час концертів таку незвичну для тих років атмосферу свободи виявлення почуттів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Боровик М. Український радянський камерно-інструментальний ансамбль. Київ: Муз. Україна, 102 с.
2. Дутківський Л. «Івасюк міг стати відомим співаком, бо мав прекрасний голос», «Під час його похорону не було жодного міліціонера»: розмова, згадує друг народний артист України / вела Н. Будна. *Мол. буковинець*. 2009. 26 лют. (№ 22). С. 18.
3. Заславець Г. «Червона Руга»: пісня ходить поміж нас: про В. Івасюка. *Дзеркало тижня*. 2010. № 25. С. 16.
4. Картавий П.В. Сучасна українська авторська пісня. Суми: «Видавництво «МакДен», 2009. 76 с.
5. Матвійчук А. Історична еволюція поетики української пісні (кінець XIX – початок XX ст.): автореф. дис. ... канд. і. наук: 17.00.01 / Київський національний ун-т культури та мистецтв. Київ, 2006. 19 с.
6. Попович Н. Естрадно-музичне мистецтво – виховний вплив та поліфункціональність. *Проблеми гуманізму і освіти*. Вінниця, 2002. Т. 1. С. 241–245.
7. Ямборко О. Пісні на екрані: про В. Івасюка. *Кіно-театр*. 2009. № 3. С. 18–19.